

megdőbbenve kérdezzük: hát nem lakja többé magyar Magyarországot, nem volna-e ideje, hogy a honatyák ügyességüket, az erdőtörvény keresztülvitelén is próbára tegyék.

Ismételve kérjük, adjatok Magyarországnak mielőbb és még ez évben oly erdőtörvényt, mely a tutajozást vagy a fának vizen való szállítását szabályozza.

Budapest, 1877.

B. S.

Az épületfa kérdése a fővárosban.

(A főváros középítészeti szabályainak 61. §-a és Beiwinkler Károly okleveles erdőgazda javaslata.)

Az utóbbi években Budapesten felmerült épületfa-kérdés nem csak a fővárosi köz- és magánépítkezések szempontjából bir kiváló horderejű fontossággal, hanem a magyar épületfa hitelének megóvását s ezzel egyik jelentékeny jövedelmi forrásunkat is közelről érdekli, úgy hogy bármely irányból tekintve is, épen nem alárendelt jelentőségű dolog az, hogy mit fog tenni a főváros arra, hogy a helybeli építkezéseknél eddig tapasztalt mulasztások következtében felmerült károsodásokhoz hasonlóak jövőre ne történjenek.

E kérdés részben való megoldását igen természetesen a főváros középítészeti szabályaiban nyeri, a hol már is felmerült és közelebről még behatóbb tanácskozás tárgyát képezendi. Nem tartjuk tehát mellőzhetőnek azt, hogy meg ne ismertessük t. olvasóinkkal azt, a mit e részben az illető szabálytervezet tartalmaz, s a mit erre nézve egy illetékes szakember nyilvánít, illetőleg a fővárosi közgyűlésen indítványozott.

A szabályzat a közgyűlés figyelmét felhívja azon, a legközelebbi múlt években nemcsak magánosoknál, de a főváros

tulajdonát képező új épületekben is sajnosan tapasztalt körülményre, hogy a famennyezetek rohamosan rothadva, egy-két év alatt teljesen elpusztulnak.

A fővárosi hatóság a tanácsi előterjesztés szerint több ízben élénken foglalkozott ezen tapasztalatokkal és azon kérdéssel, mikép lehetne e bajnak elejét venni, s a rothadásnak indult faneműeket a végenyészettől megmenteni. A sokoldalú tárgyalás azonban, sajnosan kell constatólnunk, határozottan biztos eredményre nem vezetett.

A középítészeti bizottmány az épület-faneműek rothadását főleg a következő körülményeknek tulajdonítja :

1-ször, hogy helytelen az erdők kezelése, különösen a favágatás az ország legtöbb vidékén helytelen turnusok szerint és helytelen időben történik. Az erdőknek turnusokra való helytelen felosztása idézi elő azt, hogy a kivágásra kerülő erdei fák sok esetben már túlállottak (überständig) lesznek, vagyis már lábon korhadásnak indulnak; ez által a vállalkozó vastagabb és magasabb fatörzseket nyer ugyan : de melyek, mint tuléretiek, épületfának többé nem alkalmasak. Helytelen továbbá és a fa tartósságára hátrányos befolyásu, hogy a fenyőfák mézganyszerés végett megcsapoltatnak, hogy levágatás után hámozatlan héjukban meghagyatnak, ágai ellenben azonnal levágatnak, s több évig is így héjastul levágva az erdőkben hagyatnak.

Mindezeknél fogva azon nézetben van a tanács, hogy a magyar kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium feliratilag megkérendő, hogy törvényhozás útján vagy rendeletileg intézkedjék ezen viszásságok megszüntetése iránt, továbbá oda intézkedjék, hogy a favágatás az országos erdeibeu tavasszal soha se történjék, csak télen, s ott, a hol helyi körülmények indokolják, inkább ősszel, de legfeljebb november és december hónapokban eszközöltessék : mert a tavasszal vágott

fa épületfának a tanács nézete szerint egyáltalában nem alkalmas, a rothadás magvát magában viselvén.

2-szor. Helytelen a fővárosban azon kezelés a fakereskedőknél, hogy a fát sokáig hagyják a vízben, s ha partra, telepre szállítják, minden rendszer nélkül úgy rakják halomba, hogy ki nem száradhat, s ennek daczára vagy azonnal felhasználják, vagy gyorsan dolgozzák föl.

E tekintetben a tanács javaslata szerint következőleg utasítandók a fakereskedők, hogy a fanemüeket soronkint keresztbe rakják oly halmazokban, melyeket egy hónap alatt feldolgozhatnak, hogy így az a szellő által járva kiszáradhasson.

3-szor. Csaposgerendának csak oly fatörzsek használtásának föl, a melyekben még az egész bél meg van.

4-szer. Nagy befolyással van különösen a gerenda-menynezet rothadására az, hogy divatba jött és még ma is divatban van a gyors építkezés, minek következménye az, hogy a fagerendák felrakatnak, mielőtt az épület födél alatt áll, s így ki vannak téve a megázásnak, továbbá annak is, hogy a nedves vakolat a gerendák fejeire lehull, mi által azok a vakolat nedvességét magukba szívják; végre, hogy ily gyors építkezés mellett a feltöltési anyag kevésbé válogattatik meg, s a száraz vaspör is, hogy ne porozzék, meglocsoltatik.

Az építészeti szabályzatban fentebb elmondottakra Beiwinkler ur indítványt tévén következőket mondja: a szabályzatot nézetem szerint még azzal kell kiegészítenem, hogy az említett épületfa-kalamitás miatt épen azért, hogy a hazai fatermények, melyek 1868-ik évig kitűnően használhatónak bizonyultak be, egyszerre mint használhatlanok hieszteltettek el, valamint az által, hogy nemcsak jelentékeny magánépítkezésekhez, hanem különösen az állami épületekhez is külföldi fa hozatott be, egyenest a mi hazai fatermelésünk, fakereskedésünk és ebből kifolyólag faiparunk hitele csökkent a kül-

földi faanyagok és készítmények előnyére; mi tetemesen kedvezett a külföldi fa behozatalának, tehát ezáltal nemzetgazdasági érdekeink is nagy mérvben szenvedtek; sőt e vizsás állapot tetőzve lőn nevezetesen még azon körülmény által, hogy a hazai fa, mely itthon hitelében csökkenve mellőztetett, külföldiek által szerződésileg éveken keresztül mint feldolgozott jeles műfa a máramarosi, ugyszintén a lipői és egyéb felvidéki erdőkből, a mint ezt a helyszínén láttam és tapasztaltam, Német- és Franciaországba vasuton egész kocsiszámra szállittatik ki.

E sajnós tény constatalásával egyáltalán nem akarok ugyan a baj okozói ellen nyílt váddal fellépni, de nem mellőzhetem hallgatással ama körülményt, hogy minden tekintetben súlyos felelősség terheli azokat, kik e bajt akár tudatosan, akár tudtokon kívül előidéztek és előmozdították, s így a legszentebb magán és országos érdekeket csorbitották meg.

A tanácsi jelentés ama részére, mely az országos erdőkezelésre vonatkozva e tekintetben javaslatokat tartalmaz, s a miniszterium segélyét akarja igénybe venni, a következő megjegyzéseket bátorkodom tenni:

Az erdészeti szak már régóta önálló tudományá fejlődött, terjedelmes irodalomkörrel, főiskolákkal, kitünő szakférfiakkal, nagy tekintélyben álló erdészeti egyesülettel rendelkezik, a pénzügyminiszteriumban külön osztálylyal bír, és e közegek és segélyforrások alapján tudományos elveken nyugvó gazdasági rendszere van, mely szerint az erdők kezeltetnek; tehát a tanácsi jelentés idevonatkozó része tévedésen alapszik.

Oly javaslattal, milyent a tanács ajánl, s milyent már 1873-ban, tehát négy évvel ezelőtt hasonló indokolással a ministeriumhoz benyújtott, s mely az országos erdészeti egyesület által megbirálva, utbaigazító s a hatóság tévedését

kimutató végzéssel küldetett vissza, a közgyűlés ujjal s ez-
 uttal sem fog nagyobb eredményt elérni, mint első ízben.

Igaz, hogy a múlt évek alatt a tulságos épületfaszük-
 séglet miatt tömegesen hozatott a roszt fa Budapestre, és
 sajnos, használtatott is; igaz továbbá, hogy ily roszt fa részben
 még most is árultatik, s az építkezéseknél használtatik, mind-
 amellett mégis egyáltalán tévedésen alapszik ama nézet, hogy
 a facsempészetnek, s egyáltalán a fakalamitásnak országos
 törvényekkel, vagy kormány rendeletekkel lehetne elejét venni,
 vagy végét vetni.

A facsempészet, valamint egyáltalán az épületfa körüli
 bajok nálunk azonnal megszűnnek, mihelyt tudatával bírunk
 annak, hogy azoknak okát nem innét mértföldekre, hanem
 közvetlen közelünkben, még pedig itt Budapestben kell
 keresnünk és megszüntetnünk.

Az épületfakérdés a fa tartóssága tekintetében nem külön-
 álló kérdés, hanem ennek megoldása négy lényeges feltétel
 teljesítésétől függ; ha e négy feltétel együttesen és tökéletesen
 teljesülhet, akkor a fennforgó kérdés megoldásra talál, s jö-
 vőre már megszűnt létezni. A kérdéses feltételek következők:

1. Teljesen egészséges fa használata.
2. Az épületfák teljes kiszáritása.
3. Teljesen száraz és vízhatlan falazat építése a csapos
 gerendák közelében.
4. Teljesen száraz befödési anyag használata.

Az 1-ső pontot illetőleg, tekintetbe véve azt, hogy a
 fatermelők, mint minden más termelők, csak nyersanyagok
 előállítására vannak hivatva, hogy a fa oly kereskedelmi cikk,
 mely minőségéhez képest épület-, szerszám- és tüzfára oszlik,
 hogy a fa, ha nem alkalmas is épületfának vagy szerszám-
 fának, mint tüzifa előnyösen használható, hogy fát bármely
 évszakban minden célra egyenlő jó sikerrel lehet vágni,

mindezekből következik, hogy semmiféle fa sem zárható ki a kereskedésekből, és éppen ennél fogva a kormány sem avatkozhatik a kérdéses ügybe; ellenben tekintve azt, hogy a fának jósága és minősége szigorúan megítélhető s megvizsgálható, tekintve továbbá azt, hogy az épületfa körüli bajokat részben a fa megvizsgálásánál tapasztalható járatlanság, és az épületfa felügyeletére képes közegek alkalmazásának mellőzése idézte elő: indítványom az, hogy a kérdéses ügyben kérvény ne terjesztessék a ministeriumhoz, hanem az épületfák felügyeletére s megvizsgálására gyakorlatilag képzett értelmes ácsपालérok, kik a fa felügyeletére teljesen képesíthetők, épületfa felügyelőkkül azonnal alkalmaztassanak, továbbá, hogy az épületfa felhasználása tekintetében következő négy pontból álló szabály alkottassék.

1. Minden fa, mely épülethez használtatik, teljesen egészséges legyen. Ennek helyes megbírálása végett minden egyes darab fának mind a két végén új keresztmetszés legyen; a metszéseknek s kifaragott oldalaknak, csalódások elkerülése tekintetéből nem szabad sárral vagy bármely más anyaggal bekenve lenniök, épen oly kevésbé szabad a fán rothadozó ághelyek vagy foltoknak lenni, mert ezekből keletkezik a fának gyors megromlása.

A 2-ik pontot illetőleg :

A épületfák száradási fokának megbírálása kellemetlen esetekre, sőt tulkapásokra is vezethet, mert constatálható, hogy csaknem lehetetlen minden évszakban teljesen száraz fát szállítani az építkezés helyére.

Tekintetbe véve ama gyakorlati tapasztalatot, hogy a fa szellős helyen és egymás mellett legbiztosabban és leggyorsabban szárad ki: a 2-ik pont következőleg volna megállapítandó :

A csapos gerendákat, a teljes kiszáradás tekintetéből, nem szabad addig helyrerakni, míg a ház tető alatt és e tető befödve nincs. A felrakott csapos gerendáknak három hónapig kell feltöltetlenül maradniok, hogy a szellő kellően járhassa.

A 3-ik pontot illetőleg :

Tekintve azon ismeretes körülményt, hogy a közönséges falazat teljes kiszáradására évek kivántatnak, s a nedves falazat jelentékenyen előmozdítja a csapos gerendák rothadását, tehát tekintettel különösen az építkezés mai modorára, mely egyáltalán gátolja a falazat kiszáradását, a 3. pont következőleg volna szerkesztendő :

A falazat a csapos gerendák fekhelyéből lefelé 6'', fölfelé 15''-re a falazat gyors kiszáradása czéljából vízhatlan mézs tapasztalással rakandó; vagy a már kész vakolatlan falazatra a fa biztosítása végett a fentebbi mértékek szerint cement-vakolat alkalmazandó.

A 4. pontot illetőleg :

Tudomás szerint a csapos gerendák befödésére használt anyag földetlen szekereken szállítatik az építkezés helyére, ott szabadban rakatik le, minden nedvességnek ki van téve, és így nem alkalmas, sőt kártékony feltöltési anyag vétetik használatba, mely kezelési módot sikeresen ellenőrizni nem lehet.

Tekintettel ennélfogva azon lényeges föltételre, hogy a csapos gerendáknak mulhatlanul teljesen száraz anyaggal kell befödetniök, tehát ez anyagra kiváló gond fordítandó, s az visszaélést meg nem engedő szigorú ellenőrzés alá vetendő.

A 4. pontot következőleg kellene szerkeszteni :

Három hó mulva a csapos gerendák csakis teljesen száraz anyaggal földendők be, mely földött szekéren szállítandó, a szekérről azonnal rendeltetési helyére, az épületre felrakandó, szabadban pedig semmi esetre el nem helyezhető.

Ha e négy pontban foglalt intézkedések lelkiismeretesen teljesítetnek, akkor az épületfa körüli bajok nálunk megszűntek.

Ennélfogva polgáltársaink és hazai erdőgazdaságunk érdekében szükséges az elősorolt négy pontból álló rendszabályt megállapítani és életbeléptetni.

Egyesületi közlemények.

I.

Az Országos Erdészeti-Egyesület 1877. évi márczius-hó 15-én tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak : Wagner Károly első alelnök; báró Podmaniczky Géza másod alelnök; Degenfeld Lajos gr., Ghyeczy Emil, Hoffmann Sándor, Luczenbacher Pál, Székely Mihály választmányi tagok és Bedő Albert egyleti titkár.

I. Olvastatik a földmivelési-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium f. évi február-hó 16 án 3389. számú leirata, melylyel tudatja, hogy az egyleti alapszabályokba azok jóváhagyása előtt a m. kir. belügyministerium 1875. évi 1508. számú szabályrendelete értelmében a következő pont veendő fel :

A mennyiben az egyesület a jelen alapszabályokban meghatározott czélt és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány által, ha netán további működésének folytatása által az állam, vagy az egyleti tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, működése haladéktalanul felfüggeszthető, s a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest végleg feloszlatható, vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására különbeni feloszlítás terhe alatt kötelezhető.